

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ

2013

Ե Ր Ե Վ Ա Ն 2014

ԱՐԹՈՒՐ ՋԱՎԱԴՅԱՆ

ՀՀ կենսոռնական բանկի նախագահ

Տարգելի ընթերցող

«Հայաստանի Հանրապետության հուշահամալիր» սարեկան հանդեսը ներկայացնում է 2013 թ. ՀՀ կենսոռնական բանկի կողմից թողարկված հուշահամալիրը, որոնք արձանագրվում են սարվա ընթացքում նշանակալից հոբելյաններն ու իրադարձությունները:

2013 թ. նոյեմբերի 22-ին Հայաստանի Հանրապետությունը նշեց ազգային արժույթի՝ դրամի ներդրման 20-ամյա հոբելյանը: Այս տարիներին հայկական դրամը հեռուստականորեն ենթարկվել է լուրջ որակական փոփոխությունների՝ դառնալով ժամանակակից և ժառանգական արժույթ, որն իր արժանատիքներով, ժառանգականության մակարդակով

կով և գրավչությամբ չի զիջում աշխարհի առաջատար երկրների արժույթներին: Բացի
երջանառու մեթաղադրամներից և թղթադրամներից՝ ՀՀ կենսոնական բանկն այսօր թո-
ղարկում է հիշատակային մեթաղադրամներ, ներդրումային դրամներ և հուշադրամներ:
Նշանավորելով ազգային արժույթի թողարկման ոլորտի վերընթաց զարգացումներն ու ան-
կախ ղեկավարության ամրակայման փաստը՝ ՀՀ կենսոնական բանկը 2013 թ. իրակա-
նացրեց մի շարք միջոցառումներ՝ նվիրված դրամի 20-ամյա հոբելյանին, և երջանառու-
թյան մեջ դրեց «Ազգային դրամի 20 տարին» հուշադրամը:

Տարին նշանավորվեց նաև իր նախադեռը չունեցող դրամագիտական ծրագրով, որի
երջանակում թողարկվեցին «Հայկական այբուբենի տառեր» շարքը կազմող ոսկե և արծա-
թե հուշադրամները: Այս ծավալուն թողարկմամբ ՀՀ կենսոնական բանկն իր հարգանքի
տուրքը մատուցեց հայ անվանի գիտնական և ֆիլոսոֆիայի շահագույժ Մեսրոպ Մառնո-
ցին, որը 405-406 թթ. ստեղծելով հայկական գիրը, դարձավ հայ ինֆուրույն ու
թարգմանական գրականության սկզբնավորողը և նույնպես Հայաստանում ֆիլոսոֆիայի
ամրադնդմանը: «Հայկական այբուբենի տառեր» հուշադրամների շարքը ներառում
է հայկական այբուբենի բոլոր տառերը:

2013 թ. թողարկվեցին հուշադրամներ՝ նվիրված հայ անվանի դերասան Վահրամ
Փափազյանի ծննդյան 125-ամյակին, գեղանկարիչներ Արա Բեհարյանի ծննդյան 100-ամ-
յակին և Մեսիան Աղաջանյանի ծննդյան 150-ամյակին, աշխարհահռչակ աստղաֆիզի-
կոս Բենիամին Մարգարյանի ծննդյան 100-ամյակին: Այս հոբելյանական թողարկումնե-
րով ներկայացվեցին հայ մեծագույն նվիրյալները ու նրանց ներդրումն ազգային արվեստի
և գիտության զարգացման գործում:

Ընդունակելով մասնակցությունը «Հայաստանի ժառանգությունը» միջազգային դրամա-
գիտական ծրագրին, որի երջանակում արդեն թողարկվել են «Հայաստանի խաչքարերը» և
«Հայաստանի վանքերն ու եկեղեցիները» հուշադրամների շարքերը՝ ՀՀ կենսոնական բան-
կը 2013 թ. թողարկեց նոր՝ «Էջմիածնի գանձերը» շարքի առաջին՝ «Սուրբ Գեղարդ» արծա-
թե հուշադրամը: Այս շարքը կարևորվում է ոչ միայն հայկական, այլև համաշխարհային
ֆիլոսոֆիական խորհրդանշանների ընդգրկվածության առումով, և թույլ է տալիս նորովի
իմաստավորել մնայուն մարդկային արժեքները:

Ցանկանում եմ անդրադառնալ այն ուղիստալի իրադարձությանը, որ 2013 թ. «Հայ գրքի
տպագրության 500-ամյակ» արծաթե հուշադրամը Իսախանյի Վիշենցա ֆադաֆում կայա-
ցած 10-րդ միջազգային մրցույթին արժանացել է բարձր գնահատանքի և զբաղեցրել ժառ-
նավոր առաջին տեղը «Տարվա լավագույն հուշադրամ» անվանակարգում: Այդ հաղթանա-
կը համընկավ ազգային արժույթի 20-ամյա հոբելյանին նվիրված տոնակատարությանը և
լավագույնս արժանացրեց ՀՀ կենսոնական բանկի թողարկումների ձեռքբերումները:

ՍՈՒՐԵՆ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

ՀՀ կենսրոնական բանկի
Դրամաբաժանառության կարգավորման վարչության ղեկ

ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ 2013

2013 թ. հասկանալի է մի շարք յուրահասուկ թողարկումներով:

ՀՀ կենսրոնական բանկի և Եվրոպայի «International Coin House» ընկերության համագործակցության արդյունքում իրականացվել է «Հայկական այբուբենի սառերը» հուշադրամների թողարկման խոշոր ծրագիր, որն ընդգրկում է 78 սեռակի ոսկե և նույնաֆան արծաթե հուշադրամներ: Յուրահանձնոր հուշադրամ դասկերում է հայկական այբուբենի մեկ սառ՝ ինքնասխիղ ազգային զար-

դանախուով, իսկ շրջագծով սեղադրված են հայկական այբուբենի բոլոր սառերը: Հուշագրամ-սառերի սեսակները սարքերվում են ոչ միայն մեսադով, այլև արտադրության որակով, դրամաշուկայի ձևավորմամբ և տղախանակով: Այս թողարկմամբ ՀՀ կենսոնական քանկը ներկայացնում է Մես-րոդ Մաշոցի՝ ազգային ինքնության խորհրդանիշ հանդիսացող գյուղը, և միաժամանակ հնարա-վորություն սալիս մարդկանց ձեռք բերելու հուշագրամ-սառերը՝ ընսանեկան կամ այլ հանդիսավոր տնականարությունների կաղակցությամբ:

«Հայոց ղեհականություն» թեմայում ընդգրկված հուշագրամների շարքը 2013 թ. համալրվել է «Ազգային դրամի 20 սարին» արձաթե հուշագրամով: Ազգային արժույթի հոբեյանին նվիրված հուշագրամի հասումն իրականացվել է ժամանակակից սեխնոլոգիաների կիրառմամբ (Minted Security Printing, Multi View Minting, Minted Photo Image): Դեռևս մի քանի սարի առաջ նշված սեխ-նոլոգիաները օգտագործվում էին միայն թղթադրամների տղագրության ժամանակ՝ աղաանովելու համար դրանց ղաշտղանվածությունը: Այս առումով՝ «Ազգային դրամի 20 սարին» հուշագրամի թղ-ղարկումը քացառիկ է ոչ միայն Հայաստանի, այլև սարածաշխանի համար: Հուշագրամի դարձերեսին ղաշկերված են հայկական թղթադրամների ղաշտղանական հասկանիւները՝ լավա-գոյնս ներկայացնելով անկախ Հայաստանի դրամանիւերի կատարելագործման միտումները:

Կերղարվեսի և գիտության ոլորտներում «Անվանի անհասներ» թեմասիկ շարքը համալրվել է «Վահրամ Փափագյան-125» ոսկե և «Արա Բեհարյան-100», «Մեսիան Աղաջանյան-150», «Բենիամին Մարգարյան-100» արձաթե հուշագրամներով: Այս հուշագրամների հասումը կազմակերղվել է Նի-ղեղանդների արհայական դրամահասարանում: Կարունակելով գեղանկարիչներին նվիրված հուշագրամների ներկայացման ավանդույթը՝ «Արա Բեհարյան-100» և «Մեսիան Աղաջանյան-150» հուշագրամները ներկայացվել են ղաշկերազարղ սեղեկասվական բուկլեսներում՝ ի սարքերություն մյուս հուշագրամների, որոնք սեղադրվում են կաշվե կամ փայսե ներկայացուցչական տուփերում:

2013 թ. թողարկվել և շրջանառության մեղ է դրվել «Էջմիածնի գանձերը» միջազգային դրամա-գիհական ծրագրի «Մուրք Գեղարղ» անղրանիկ արձաթե հուշագրամը: Այս հուշագրամի էսիզների մշակման, ինչղես նաև Մուրք Գեղարղի մասին սեղեկասվական գրոյկի կազմման հարցում աջակցություն են ցուցաբերել Սք. Էջմիածնի մասնագեսները: «Մուրք Գեղարղը» հասվել է Գերմա-նիայի «Մայեր» դրամահասարանում և առանձնանում է սեխնոլոգիական այնղիսի լուծումներով, որոնք ներկայումս լայնորեն կիրաղվում են հուշագրամների գեղարվեստական ձևավորման մեղ: «Մուրք Գեղարղը» և «Հայկական այբուբենի սառերը» ընդգրկվել են «Հայաստանի մշակույթ» թեմա-սիկ շարքում՝ լրացնելով Քրիստոնյա Հայաստանի մշակույթը ներկայացնող հուշագրամների սեսա-կանին:

Բացի իսկության հավաստագրերից, որսեղ ներկայացված են հուշագրամների սեխնիկական սվյալները, հայկական հուշագրամների լրակազմի ղարսաղիք սար են դարձել եռալեզու (հայերեն-անգլերեն-ռուսերեն) սեղեկասվական բուկլեսները, որսեղ ներկայացվում է հուշագրամի թողարկ-ման աղիթ իրաղարձությունը:

Վահրամ Փափազյանի ծննդյան 125-ամյակ

Թեմա՝ Անվանի անհասներ
(կինո, քասրոն, կրկես)

ՎԱՀՐԱՄ ՔԱՄԵՐԻ ՓԱՓԱԶՅԱՆԸ (1888–1968 թթ.)
հայ նշանավոր դերասան է։ Թատերական հմտությունները
ձեռք է բերել Փարիզում, շփվել իտալական բեմի վարպետե-
րի հետ։ Առաջին անգամ բեմ է բարձրացել 1904 թ. Կ. Պոլ-
սում՝ Քինի դերով (Դյումա-հոր «Քին կամ Հանճար և անա-
ռակություն»)։ 1908 թ. դոլսահայ բեմում խաղացել է
Օթելլոյի դերը (Վ. Շեքսպիրի «Օթելլո»)։ 1909-1913 թթ.
խաղացել է Կ. Պոլսի, Չմյուռնիայի, Բաֆլի, Թիֆլիսի հայ
թատերախմբերում, 1913-1917 թթ.՝ Թիֆլիսի արշիսական և
Բաֆլի հայկական դրամատիկական քասրոններում։ 1922-
1927 թթ. Երևանի Առաջին ղեկավարների, նաև Թիֆլիսի ու
Բաֆլի հայկական քասրոնների դերասան էր։ Հայրենական
մեծ ռազմերազմի տարիներին (1941-1945 թթ.) Փափազյանը
մնացել է ղազարված Լենինգրադում (ներկայիս Սանկտ Պե-
տերբուրգ) և իր թատերախմբով ելույթներ ունեցել զինվորների
համար, այնուհետև շրջագայել Ռիգայում, Տալլինում, Կաու-
նասում և Փարիզում։

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը և հարգը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	ասամնավոր
Տղաբանակը	1000 հաս

Էսթիզների հեղինակ՝ Էդուարդ Կուրդիյան։
Հուշադրամը հասվել է Նիդեռլանդների արքայական
դրամահասարանում։
Շրջանառության մեջ է դրվել 14. 01. 2013 թ.։

1954 թ. հաստատվել է Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնում:

Փափագյանի լավագույն դերերից են. Օթելլո (խաղացել է ավելի քան 2000 անգամ), Լիր, Համլետ (Վ. Շեքսպիրի «Օթելլո», «Լիր արքա», «Համլետ»), Արքեմին (Մ. Լերմոնտովի «Դիմակահանդես»), Պրոսպեր (Լ. Տոլստոյի «Կենդանի դիակ»), Մեք Գրեգոր (Վ. Սարգսյանի «Իմ սիրը լեռներում է»): Փափագյանը ստեղծել է իրեն հասուկ բացառիկ բեմական բնավորություն՝ դրոշմումների ժեստիկուլյար, արտերի ու չափի ներդաշնակությամբ, զգացումների անսղակիկ դրսևորումներով ու համոզականությամբ:

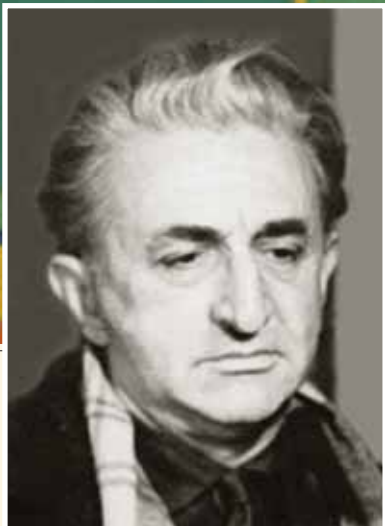
Վահրամ Փափագյանը մեծ փիլիսոփա էր թե՛ բեմի վրա,

թե՛ կյանքում: Մի շարք գրքերի հեղինակ է, որոնք հայ հուշագրության արժեքավոր երկերից են, իսկ «Իմ Օթելլոն» (1964 թ.), «Համլետը ինչպես տեսա» (1968 թ.), «Լիր արքա» (1971 թ.) ստեղծագործությունները Շեքսպիրագիտության լավագույն էջերից են:

Հուշադրամի դիմերեսին դասկերված են դիմակներ, որոնք խորհրդանշում են թատրոնը, իսկ դարձերեսին Վահրամ Փափագյանի դիմադասկերն է:

Արա Բեֆարյանի ծննդյան 100-ամյակ

Թեմա՝ Անվանի անհասներ
(կերպարվեստ)

ԱՐԱ ՎԱՂԻՆԱԿԻ ԲԵՔԱՐՅԱՆ (1913–1986 թթ.) հայ անվանի գեղանկարիչ է, ՀԽՍՀ ժողովրդական նկարիչ։ Ավարտել է Երևանի գեղարվեստաարդյունաբերական ռեինսիկուլմը (1932 թ.), Լենինգրադի Համառուսական գեղարվեստի ակադեմիան (1939 թ.)։ Մասնակցել է Հայրենական մեծ ռաքերազմին։ 1945–1986 թթ. դասավանդել է Երևանի ռեսական գեղարվեստաբաքերական ինստիտուտ (1964 թ-ից՝ ռորֆեսոր) և Փ. Թերլեմեզյանի անվան գեղարվեստի ուսումնարանում (1947-1950 թթ.)։

Ա. Բեֆարյանը սեղծել է թեմասիկ-կոմոդոգիցիոն ռասկերներ, բնանկարներ, նաքյորմոքներ. «11-րդ բանակի մոս-բը Երևան, 1920 թիվ» (1949 թ.), «Օրոնցի մոք» (1953 թ.), «Ծաղկավաճառուիին» (1958 թ.), «1920 թ. Հայաստան» (1960 թ.), «Դամասկոս» (1967 թ.), «Կամոռը Վենեքիկում»

(1975 թ.), «Հայկական ռար վեր-վերի» (1981 թ.), «Մաղմոսավանք» (1982 թ.)։ Հեղինակ է մի ռարֆ դիմանկարների՝ «Կարո Դաֆադարյան» (1961 թ.), «Նկարիչ Ա. Դարիբյան» (1962 թ.), «Ա. Մոքենդիարյան» (1971 թ.), ոռոնցից յուրաբանչյուր առանձնանում է մարդկային բազմազան խոհերի և աղորմների աքսահայքման մեծ վարդեսոթյամբ։ Գեղանկարչոթյունից բացի զբաղվել է զրֆի ձևավորմամբ։ Նկարազարդել է հայ դասական գրականոթյան մի ռարֆ սեղծագործոթյուններ՝ «Քաջ Նազար» (1958 թ.), «Մեծառաքիլ մուրացկաններ» (1962 թ.)։

Բեֆարյանի առխասանքները 1930 թ-ից ցուցադրվել են ռուրջ 20 երկրներում։ Նա անհասական ցուցահանդեսներ է ունեցել Երևանում, Մոսկվայում, Լվոկում և Զագրեբում։

Հուռադրամի դիմերեսին ռասկերված է դրվազ «Աճառակ» կսավից, իսկ դարձերեսին Արա Բեֆարյանի դիմառասկերն է և «Քաջ Նազար» հեֆիաթի նկարազարդումը։

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաշուրթը	հարթ
Տղաֆանակը	500 հաս

Էսփիզների հեղինակ՝ Էդուարդ Կուրդինյան:
 Հուշատրամը հասվել է Նիդեռլանդների արքայական
 դրամահասարանում:
 Շրջանառության մեջ է դրվել 14. 01. 2013 թ.:

Ստեփան Աղաջանյանի ծննդյան 150-ամյակ

Թեմա՝ Անվանի անհասներ
(կերպարվեստ)

ՍՏԵՓԱՆ ՄԵԼԻՔՍԵԹԻ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ (1863–1940 թթ.) հայ անվանի գեղանկարիչ է, ՀԽՍՀ ժողովրդական նկարիչ: 1939 թ. ղարգևաժողով է Աշխատանքային կարմիր դրոշմի շքանշանով:

Գեղարվեստական կրթությունը ստացել է Ֆրանսիայում. 1886–1890 թթ. սովորել Մարսելի նկարչական ստուդիայում, 1897–1900 թթ. ուսանել է դրոշմաբաններ Բ. Կոնստանտինի և Ժ. Պ. Լորանսի արվեստանոցում՝ Փարիզի Ժյուլիան ակադեմիայում, որն ավարտել է ոսկե մեդալով: Դեռևս ուսանելու տարիներից Ս. Աղաջանյանը դրսևորել է գեղանկարչական բացառիկ ունակություն, բնորոշի ներաշխարհը իրատեսություն բացահայտելու կարողություն:

1904–1921 թթ. ապրել և աշխատել է Դոնի Ռոստովում, 1921 թ. տեղափոխվել Երևան: 1938 թ. անհասական ցուցահանդես է ունեցել Երևանում:

Աղաջանյանը կադող օղակ էր XIX և XX դդ. հայ նկարիչների միջև. ամբողջացրել է իրեն նախորդող հայկական դիմանկարային արվեստի նվաճումները՝ նոր որակի և գեղանկարչական նոր բարձրության հասցնելով ազգային ռեալիստական նկարչությունը: Աղաջանյանը ստեղծել է նաև բնանկարներ, հայ կերպարվեստում քիչ հանդիպող մանկական դիմանկարներ: Մարդու կերպարը դիտելով որդես մարմնավոր ու հոգևոր նկարագրի միասնություն՝ առավել լուսավոր ու թափանցիկ հնչեցնելով և իրատեսություն է տալիս կերել նրան: Լավագույն գործերից են՝ «Ինֆանտիմանկարը»,

Անվանական արժեք	100 դրամ
Մետաղը և հարզը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաշուրթը	հարթ
Տղափանակը	500 հաւս

Էսֆիզների հեղինակ՝ Վարդան Վարդանյան:
 Հուշադրամը հասվել է Նիդեռլանդների արքայական
 դրամահասարանում:
 Շրջանառության մեջ է դրվել 14. 01. 2013 թ.:

«Նկարչի կինը», «Վասիլը» (1926 թ.), «Գրող Էմին Տեր-Գրիգորյանը» (1927 թ.), «Պիոներտիկն» (1928 թ.), «Կարմիր բանակայինը» (1930 թ.), «Դերասանուհի Ե. Վ. Բարոնկինան» (1935 թ.):

Աղաջանյանի ժառանգությունը ավելի քան 130 նկարներ են և երիտասարդ դիմանկարիչների մի սերունդ, որը շարունակել է զարգացնել նրա արվեստի սկզբունքները:

Հուշադրամի դիմերեսին տպագրված է դրվագ «Նկարչի ֆրոշ աղջիկը» (Գաստարյան Վարդիթեր) կսավից և նույն դրվագի գծանկարը, իսկ դարձերեսին՝ «Ինքնադիմանկար» կսավը, ներկադմակ և վրձիններ:

Բենիամին Մարգարյանի ծննդյան 100-ամյակ

Թեմա՝ Անվանի անհասներ
(գիտություն)

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԵՂԻՇԵԻ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆԸ (1913–1985 թթ.) աշխարհահռչակ աստղաֆիզիկոս է, ՀԽՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս, ՀԽՍՀ գիտության վասակավոր գործիչ, ԽՍՀՄ տեսական մրցանակի դափնեկիր (1950 թ.), Պարզևսրվել է Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով:

1942 թ-ից աշխատել է Բյուրականի աստղադիտարանում, 1956-1985 թթ. ղեկավարել գալակսիկաների ուսումնասիրության բաժինը: 1976-1979 թթ. Միջազգային աստղագիտական միության «Գալակսիկաներ» հանձնաժողովի նախագահն էր:

Մարգարյանի աշխատանքները վերաբերում են աստղային ու արագալակսիկական աստղագիտությանը: Մասնակցել է աստղերի բաշխման մեջ դիսկոլո ֆլուկսուացիաների սեսության մշակմանը: Մշակել է մեթոդ, որի հիման վրա 1965 թ-ից Բյուրականի աստղադիտարանում սկսվել է երկնի

սղեկսային Երջահայությունը: Հայտնաբերել է սղեկսի ույս-րամանուականայն սիրություն ճառագայթման ավելցուկ ունեցող գալակսիկաներ, որոնք աստղագիտության մեջ հայտնի են «Մարգարյանի գալակսիկաներ» անվանմամբ:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի «Աշխարհի հիշողություն» ծրագրի միջազգային ռեգիստրում (Memory of the World International Register) գրանցվել է «Բենիամին Մարգարյանի գալակսիկաների մասին ուսումնասիրությունը», որով այդ միջազգային ռեգիստրը համարվել է հայկական երկրորդ փաստագրական ժառանգությամբ (1997 թ. Հայաստանը ներկայացված էր Մեսրոպ Մաեսոցի անվան Մատենադարանով):

Հուշադրամի դիմերեսին Տիեզերքի և գալակսիկաների ոճավորված լուսկերներ են, իսկ դարձերեսին՝ Բենիամին Մարգարյանի դիմանկարն է և նրա կողմից հայտնաբերված գալակսիկաները:

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեծադր և հարզը	արժաք 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամառություն	ասամնավոր
Տղախանակը	500 հաս

Էսֆիգների հեղինակ՝ Վարդան Վարդանյան:
 Հուշադրամը հասվել է Նիդեռլանդների արքայական
 դրամահասարանում:
 Շրջանառության մեջ է դրվել 14. 01. 2013 թ.:

Հայկական այբուբենի սառեր

Թեմա՝ Հայաստանի մշակույթ
(մշակույթի պատմություն)

Անվանական արժեքը

Մետաղը և հարգը

Քաշը

Տրամագիծը

Որակը

Դրամաշուրջը

Տղաբանակը

5000 դրամ

ոսկի 999,9°

3,89 գ

20,0 մմ

դրուՖ / լավագված

ընդհատվող ասամնավոր / ասամնավոր

200 հաս / Ա, Մ, Ս, Բ, Ն, Ի, Վ, Հ, Ե, Լ, Գ, Ո, Է, Ձ, ՌԻ, Կ, Բ, Ռ, Ը, Թ, Տ

սառերը մինչև 5000 հաս

Յ, Պ, Դ, Ջ, Փ, Օ, Ք, Խ, Ժ, Դ, Ֆ, Ծ, Յ, Լ, Ը, Զ, Ձ, Ճ

սառերը մինչև 1500 հաս

Անվանական արժեքը

Մետաղը և հարգը

Քաշը

Տրամագիծը

Որակը

Դրամաշուրջը

Տղաբանակը

500 դրամ

արծաթ 999°

15,55 գ

30,0 մմ

դրուՖ / լավագված

ընդհատվող ասամնավոր / ասամնավոր

200 հաս / Ա, Մ, Ս, Բ, Ն, Ի, Վ, Հ, Ե, Լ, Գ, Ո, Է, Ձ, ՌԻ, Կ, Բ, Ռ, Ը, Թ, Տ

սառերը մինչև 8000 հաս

Յ, Պ, Դ, Ջ, Փ, Օ, Ք, Խ, Ժ, Դ, Ֆ, Ծ, Յ, Լ, Ը, Զ, Ձ, Ճ

սառերը մինչև 2000 հաս

A full-length illustration of a bearded man, likely a prophet or saint, standing and facing forward. He wears a dark purple or black robe with a wide collar and a tall, pointed hat. He holds a long, blue staff with a yellow cross at the top and a yellow arrow at the bottom. In his left hand, he holds a scroll with Hebrew text. The background is plain white. There are some red markings in the top left corner, possibly indicating a page number or a reference.

Ըսիվանքի հեղինակ՝ Արմեն Զորյան:
Հուսարամները հասվել են Նիդերլանդների
արխայական դամախասարանում:
Ըրջանառության մեջ է դրվել 20. 11. 2013 թ.:

Դարձերեսի կենտրոնում դասկերված է հայկական այբուբենի մեկ տառ, իսկ շրջագծով՝ հայկական այբուբենի բոլոր տառերը:

Անվանական արժեք	1000 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 999 ⁰
Քաշը	31,1 գ
Տրամագիծը	38,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորքը	հարթ, համարակալված
Տղաբանակը	500 հաս

Էսփիգների հեղինակ՝ Վարդան Վարդանյան:
Հուշադրամը հասվել է Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանում:
Օրջանառության մեջ է դրվել 24.06.2013 թ.:

Հուսարամի դարձերեսին ՀՀ կենսրոնական բանկի
 լեմնն է և ՀՀ թրթարամնեի դաւսդանական հասկանիւ-
 ների (գիյոլ և թափանցիկ մասկեր) մասկերներ:

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղը և հարցը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	25,0 գ
Չափը	27,0 x 47,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրթը	ասամնավոր
Տղափանակը	2500 հաս

Էսփիզների մշակմանը աջակցություն են ցուցաբերել Սբ. Էջմիածնի մասնագետները:
Հուշադրամը հասվել է Գերմանիայի «Մայեր» դրամահասարանում:
Շրջանառության մեջ է դրվել 24. 12. 2013 թ.:

ՍՈՒՐԲ ԷԼԱՐԻ

Թեմա՝ Հայաստանի մշակույթ
(կրոն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՍԿ

Այս հուշանշանի թողարկմամբ մեկնարկեց «Էջմիածնի գանձերը» հուշանշանների շարքը՝ համալրելով «Հայաստանի տասնությունը» խոշոր դրամագիտական ծրագիրը, որը ներառում է «Հայաստանի խաչքարերը» և «Հայկական վանքեր և եկեղեցիներ» շարքերը:

Սուրբ Գեղարդն այն նիզակի ծայրն է, որով հռոմեացի զինվոր Ղուկիանոս հարյուրապետը խոցել է Հիսուս Քրիստոսի կողը: Ըստ Հովհաննեսի Ավետարանի՝ «... զինուորներից մեկը գեղարդով նրա կողը խոցեց եւ շուտով արիւն եւ ջուր դուրս եկավ» (Հովհ. ԺԹ 34): Ավանդության համաձայն Քրիստոսի վերին կաթող ջրի ու արյան խառնուրդը ցայտել է Ղուկիանոսի հիվանդ աչքերին և բուժել՝ վերականգնելով նրա տեսողությունը: Այդ տասնամյակ էլ նա կրոնափոխվել է ու դարձել քրիստոնյա, ֆարգել Մերձավոր Արևելքում իր հետ ունենալով Սուրբ Գեղարդը:

Սուրբ Գեղարդը Հայաստան է բերել Քրիստոսի 12 առաքյալներից Սուրբ Թադեոսը I դարի 30-ական թթ.: Այն դարձել է քրիստոնեության սրբազան մասունքներից մեկը, լիարժեք լի լի լի լի Հայաստանի սարքեր սրբավայրերում, իսկ XIII

դարից՝ Այրիվանքում (հետագայում, ի դասիվ Գեղարդի, կոչվել է Գեղարդավանք): Այրիվանքում ի դասի սրված սուրբ մասունքը դարձնում է այս համալիրը միջնադարի ամենամեծանշան ուխտատեղիներից մեկը: Հիշատակություններ կան, ըստ որոնց՝ Հայաստանում ու հարևան երկրներում Սուրբ Գեղարդը օգտագործել են երկիրը և ժողովրդին օրհնելու, լիարժեքացնելու, աղետներից ազատելու համար:

1760-ական թթ. Աստվածամուխ Սուրբ Գեղարդը՝ տեղադրված արձաթե լիարժեքում, բերվել և մինչ օրս լիարժեքում է Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի թանգարանում:

Սուրբ Գեղարդը Մրբալույս Մյուռոնի օրհնության երեք հիմնական սրբություններից է:

Հուշանշանի դիմերեսին լիարժեքված է ՀՀ զինանշանը, իսկ դարձերեսին՝ Սուրբ Գեղարդը արձաթե լիարժեքում:

Հ Ա Յ Մ Ա Ր Դ Ս Ս Ն Ե Ր 2 0 1 3

Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամները ըստ շարքերի և թողարկման տարեթվի

(1994 - 2013)

Հայոց ղեկավարություն

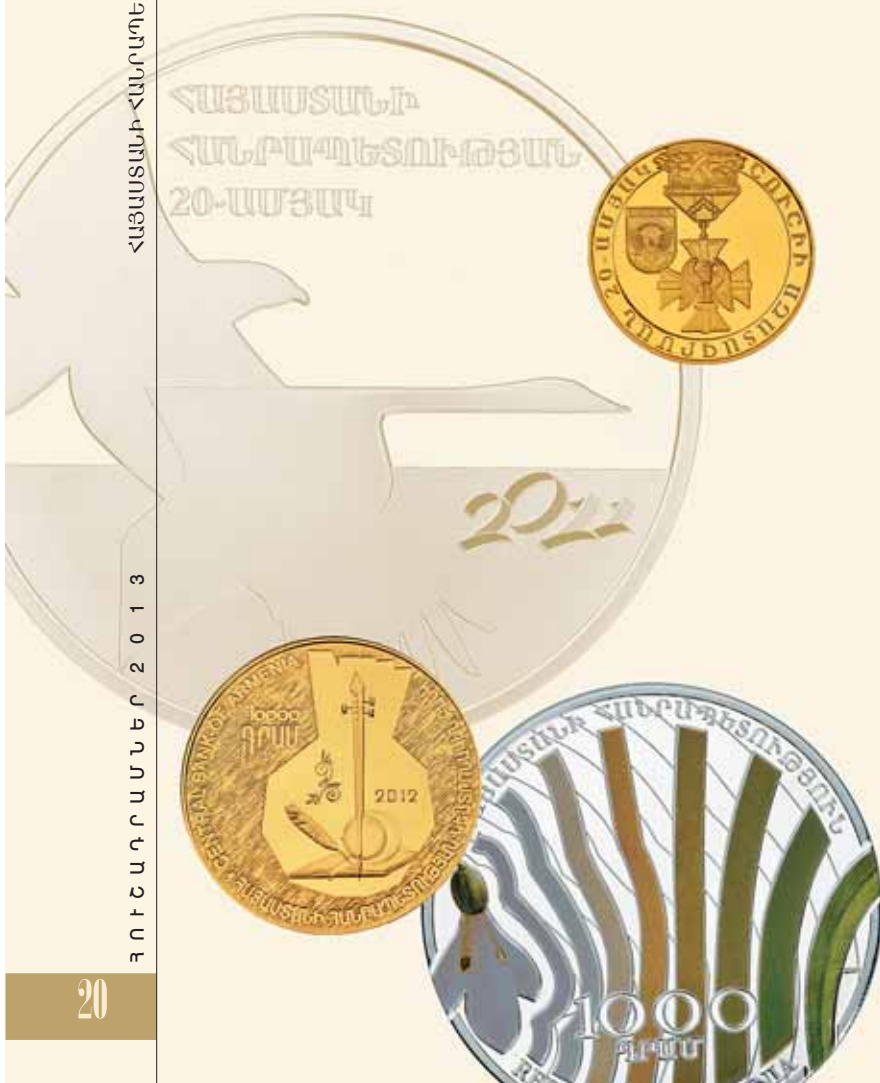
«Արցախ»	(արծաթ, 1994 թ.)
«Ազգային ժողովի ժողով»	(արծաթ, 1995 թ.)
«Կիլիկյան թագավորություն»	(արծաթ, 1995 թ.)
«Արևաշենյան թագավորություն»	(արծաթ, 1995 թ.)
«Արևակունյաց թագավորություն»	(արծաթ, 1995 թ.)
«Բագրատունյաց թագավորություն»	(արծաթ, 1995 թ.)
«Հայաստանի Հանրապետության 10-ամյակ (1991-2001)»	(արծաթ, 2001 թ.)
«Հայաստանի Հանրապետության 15-ամյակ (1991-2006)»	(արծաթ, 2006 թ.)
«Հայաստանի Հանրապետության 20-ամյակ (1991-2011)»	(արծաթ, 2011 թ.)

Հայաստանի զինված ուժեր

«Հայաստանի զինված ուժեր»	(նսկի/արծաթ, 2005 թ.)
«Հայոց բանակի կազմավորման 15-ամյակ»	(նսկի, 2007 թ.)
«Շուշիի ազատագրման 15-ամյակ»	(նսկի, 2007 թ.)
«Հայոց բանակի կազմավորման 20-ամյակ»	(նսկի/արծաթ, 2012 թ.)
«Շուշիի ազատագրման 20-ամյակ»	(նսկի, 2012 թ.)

Հայ գորավարներ

«Մարալ Բաղրամյան-100»	(արծաթ, 1997 թ.)
«Գարեգին Նժդեհ»	(արծաթ, 2001 թ.)
«Մարալ Բաբաջանյան-100»	(արծաթ, 2006 թ.)

Հայկական դրամներ

«Ճախարակ»	(արժաթ, 1994 թ.)
«Ազգային դրամի 5 սարին»	(արժաթ, 1998 թ.)
«Ազգային դրամի 15 սարին»	(արժաթ, 2008 թ.)
«Ազգային դրամի 20 սարին»	(արժաթ, 2013 թ.)

Հայաստանը և միջազգային հանրությունը

«ՄԱԿ-50»	(արժաթ, 1995 թ.)
«Հայաստան-Սփյուռք համաժողով»	(արժաթ, 1999 թ.)
«Նոր հազարամյակ»	(արժաթ, 2000 թ.)
«Հայաստանը Եվրախորհրդի անդամ»	(արժաթ, 2001 թ.)
«Միջազգային բնեռային սարի»	(արժաթ, 2006 թ.)
«Վիեննայի Մխիթարյան միաբանության հիմնադրման 200-ամյակ»	(արժաթ, 2011 թ.)
«Հավաքական անվանգրության մասին դաշնամանագրի ստորագրման և կազմակերպության սարեդարձեր»	(արժաթ, 2012 թ.)

Անվանի անհասներ

Գրականություն

«Պուսկին-200»	(արժաթ, 1999 թ.)
«Վիլյամ Սարոյան-100»	(նսկի, 2008 թ.)
«Խաչատուր Աբովյան-200»	(նսկի, 2009 թ.)
«Բաֆֆի-175»	(նսկի, 2010 թ.)
«Վահան Տերյան-125»	(նսկի, 2010 թ.)
«Միսաք Մեծարենց-125»	(նսկի, 2011 թ.)

Կերպարվեստ

«Արշիլ Գորկի-100»	(նսկի, 2004 թ.)
«Մարտիրոս Սարյան-125»	(նսկի, 2005 թ.)
«Հակոբ Գյուրջյան-125»	(նսկի, 2006 թ.)
«Ժան Գառգու-100»	(նսկի, 2007 թ.)
«Վարդգես Սուրենյանց-150»	(արժաթ, 2010 թ.)
«Թորոս Ռոսլին-800»	(նսկի, 2011 թ.)
«Ստեփան Աղաջանյան-150»	(արժաթ, 2013 թ.)
«Արա Բեհարյան-100»	(արժաթ, 2013 թ.)

Երաժշտություն

«Արամ Խաչատրյան-100»	(նսկի, 2002 թ.)
«Արամ Խաչատրյան-100»	(արժաթ, 2002 թ.)
«Կոմիտաս»	(նսկի, 2006 թ.)
«Սայաթ-Նովա-300»	(նսկի, 2012 թ.)

Գիտություն

«Անանիա Շիրակացի-1400»	(արժաթ, 2004 թ.)
«Արեմ Միկոյան-100»	(արժաթ, 2005 թ.)
«Վիկտոր Համբարձումյան-100»	(արժաթ, 2008 թ.)
«Մովսես Խորենացի-1600»	(արժաթ, 2010 թ.)
«Լեո-150»	(արժաթ, 2010 թ.)
«Հովսեփ Օրբելի-125»	(արժաթ, 2012 թ.)
«Բենիամին Մարգարյան-100»	(արժաթ, 2013 թ.)

Կինո, թատրոն, կրկես

«Լեոնիդ Ենգիբարյան-75»	(արժաթ, 2010 թ.)
«Վահրամ Փափազյան-125»	(նսկի, 2013 թ.)

Սպորտ

«Տիգրան Պետրոսյան-70»	(արժաթ, 1999 թ.)
-----------------------	------------------

Ծառարադեսական հուշարձաններ

«Սարդարադես»	(արձաք, 1994 թ.)
«Սասունցի Դավիթ»	(արձաք, 1994 թ.)
«Գառնի»	(արձաք, 1994 թ.)
«Գանձասարի վանք»	(արձաք, 2004 թ.)
«Հայկական վանքեր և եկեղեցիներ» (Սր. Էջմիածնի Մայր սաճար, Նորավանք, Գնդեվանք, Սանահին, Գոճավանք, Կեչառիս)	(արձաք, 2012 թ.)

Հայաստանի մշակույթ

Մշակույթի դասնություն

«Հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակ»	(նսկի, 2002 թ.)
«Մասյան ողբերգության» դրեմի 1000-ամյակ»	(արձաք, 2002 թ.)
«Սահակ Ա Պարթև»	(արձաք, 2005 թ.)
«Վռամբադուտի արքա»	(արձաք, 2005 թ.)
«Մխիթար Գոչի Դասասանագրի 825-ամյակ»	(արձաք, 2009 թ.)
«Գլաձորի համալսարանի 725-ամյակ»	(արձաք, 2009 թ.)
«Ավեսարանի ճեսարանները հայ մանրանկարչությունում» (Ավեսում, Մոզերի երկրագությունը, Մոսկ Երուսաղեմ, Համբարձում)	(արձաք, 2010 թ.)
«Հայաստանի խաչքարերը» (Գնդեվանք, Գոճավանք, Կեչառիս, Սանահին, Էջմիածին, Նորավանք)	(արձաք, 2011 թ.)
«Հայ գրի տպագրության 500-ամյակ»	(արձաք, 2012 թ.)
«Հայկական այբուբենի քառերը» (78 թեսակի, նսկի/արձաք, 2013 թ.)	

Գիտություն, գրականություն, արվեստ

«Մասենադարան-50»	(արձաք, 2007 թ.)
«Հովհաննես Այվազովսկի»	(արձաք, 2006 թ.)
«Մղեղիարյանի անվան օղերայի և բալետի թատրոնի հիմնադրման 75-ամյակ»	(արձաք, 2008 թ.)
«Ջազ»	(արձաք, 2010 թ.)
«Թեոդոր Աբեյսովիչ»	(արձաք, 2010 թ.)
«Մերգեյ Փարաջանով»	(արձաք, 2012 թ.)

Դիցաբանություն

«Անահիտ Ասվածուհի»	(նսկի, 1997 թ.)
«Նոյի վայրէջքը Արարսից»	(նսկի, 1999 թ.)
«Հայկ Նահապետ»	(նսկի, 2007 թ.)

Կրոն

«Սր. Էջմիածին»	(նսկի/արձաք, 1998 թ.)
«Անի»	(նսկի/արձաք, 1998 թ.)
«Աղթամար»	(նսկի/արձաք, 1998 թ.)
«Հաղղաս»	(արձաք, 1998 թ.)
«XX դարի հայոց կաթողիկոսներ»	(նսկի, 2008 թ.)
«Սուրբ Սարգիս զորավար»	(նսկի, 2009 թ.)
«Սուրբ Գեղարդ»	(արձաք՝ նսկեզօծ, 2013 թ.)

Հայաստանի դասնություն

«Երկրագործի 10-ամյա տարեկից»	(արձաք, 1998 թ.)
«Տիգրան Մեծ»	(նսկի, 1999 թ.)
«Տիգրան Մեծ»	(նսկի, 2003 թ.)
«Պետքանկի 110-ամյակ»	(արձաք, 2003 թ.)
«ՀՀ վճռաբեկ դասարանի 10-ամյակ»	(նսկի 2008 թ.)
«Անի-1050»	(նսկի, 2011 թ.)
«Արսաւս-2200»	(նսկի, 2011 թ.)
«Նոյյան քաղաք»	(արձաք, 2012 թ.)

Հայաստանի բուսական և կենդանական աշխարհ

Բուսական աշխարհ

«Ծիրան»	(արձաք, 1994 թ.)
«Հայկական խաղող»	(արձաք, 2007 թ.)
«Ծաղիկների գեղեցկությունը» (Գալանձու Արշուեսենյանի, Լվաճաղիկ Զանգեզուրի, Արսենի Հայաստանյան, Քրիստ Արամի)	(արձաք, 2010-2011 թթ.)
«Նուռ»	(նսկի, 2011 թ.)

Կենդանական աշխարհ

«Կովկասյան ջրասամույր»	(արձաք, 1997 թ.)
«Հայկական որոշ»	(արձաք, 1998 թ.)
«Կովկասի կենդանական աշխարհ» Լայնականց ոզնի Անդրկովկասյան գորշ արջ Կովկասյան անառակասու Միջերկրածովային կրիա Առաջավորասիական ընձառյուծ Լայնափիք բադ Իճխան Հայկական իծ Բեզուրյան այծ Հայկական մուֆլոն Կովկասյան քալոսն բվիկ Անդրկովկասյան սակիրյան կորագլուխ	(արձաք, 2006-2008 թթ.)

Սղորս

«Շախմատի օլիմպիադա»	(արձաք, 1996 թ., «LIALOOSIN»)
«Շախմատի օլիմպիադա»	(արձաք, 1996 թ., «ROYAL MINT»)
«XVIII ձմեռային օլիմպիական խաղեր»	(արձաք, 1998 թ.)
«1998 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն»	(արձաք, 1998 թ.)
«Առաջին համահայկական խաղեր»	(արձաք, 1999 թ.)
«2006 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն»	(արձաք, 2004 թ.)
«Շախմատի 37-րդ օլիմպիադա»	(նսկի, 2006 թ.)
«Ֆուտբոլի արձաններ» Պելե, Էյսեբիո, Յաչին, Բեկենբաուեր, Բոնեկ Մարիո Կեմպես, Յոհան Կրոյֆ, Միշել Պլատինի	(արձաք, 2008-2009 թթ.) (արձաք, 2010-2011 թթ.)
«Մենամարտի արվեստը» (Զյուդո, Ուեու, Կարատե, Կոխ)	(արձաք, 2011-2012 թթ.)

Այլ թեմաներ

«Կենդանակերտի նշաններ» Խոյ, Ցուլ, Երկվորյակներ, Խեցգետին, Առյուծ, Կույս, Կեռն, Կարիճ, Աղեղնավոր, Այծեղջյուր, Ջրհու, Ձկներ	(արձաք, 2007-2008 թթ.)
«Կենդանակերտի նշաններ» Կեռն, Կարիճ, Աղեղնավոր, Այծեղջյուր, Ջրհու, Ձկներ, Խոյ, Ցուլ, Երկվորյակներ, Խեցգետին, Առյուծ, Կույս	(նսկի, 2008-2009 թթ.)

2014 թվականի Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամների թողարկման ծրագիր

Հովհաննես Շիրազ-100

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը և հարգը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրջը	ասամնավոր
Տղախանակը	500 հաւս

Ոսկան Երեանցի-400

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրջը	ասամնավոր
Տղախանակը	500 հաւս

Էդուարդ Իսաբեկյան-100

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925°
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավագլած
Դրամաշուրջը	հարթ
Տղախանակը	500 հաւս

2014 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնություն

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925°
Քաշը	20,0 գ
Տրամագիծը	38,60 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրջը	ասամնավոր
Տղախանակը	մինչև 5000 հաւս

Դրամահասարաններ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը 2013 թ. համագործակցել է Նիդեռլանդների արքայական և Գերմանիայի «Մայեր» դրամահասարանների հետ: Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանում են հասվել «Վահրամ Փափազյան-125», «Ստեփան Աղաջանյան-150», «Արա Բեհարյան-100», «Բենիամին Մարգարյան-100», «Ազգային դրամի 20 սարին» և «Հայկական այբուբենի սառերը» շարքի հուշադրամները: Գերմանիայի «Մայեր» դրամահասարանում կազմակերպվել է «Սուրբ Գեղարդ» հուշադրամի հասումը:

Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարան

Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանի ակտիվները սկիզբ են առնում 1567 թ. Ուսրեխս ֆադալում հիմնված դրամահասարանից: 19-րդ դարի սկզբին այն վերանվանվել է Ազգային դրամահասարանի, իսկ 1999 թ-ից հայտնի է իր ներկա անվամբ: Դրամահասարանը հաջողությամբ կիրառում է մի շարք արտոնագրված սեխնիկական հնարներ. մետաղադրամի դիսման անկյան փոփոխության դեղումը ղախկերների փոփոխականության, ֆոտո-ղախկերների հասման և այլ սեխնոլոգիաներ: Այդ եղանակները հաջողությամբ կիրառվել են ազգային դրամի 20-ամյակին նվիրված հայկական հուշադրամի հասման ընթացքում:

Նիդեռլանդների արքայական դրամահասարանն ունի միջազգային նշանակություն: Այն հաստատել է կայուն հարաբերություններ բազմաթիվ երկրների հետ: Համագործակցությունը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հետ սկսվել է 1997 թ-ից՝ «Անահիս Ասվաժնուհի» ոսկե հիշատակային մետաղադրամի թողարկմամբ: Այդ ժամանակից առ այսօր Նիդեռլանդների դրամահասարանում հասվել են բազմաթիվ հայկական հուշադրամներ, որոնցից երեքը՝ «Մովսես Խորենացի-1600», «Արաբա-2200» և «Հայ գրքի տղաբերության 500-ամյակ» հուշադրամները միջազգային մրցույթների մրցանակակիրներ են:

Գերմանիայի «Մայեր» դրամահասարան

Գերմանիայի «Մայեր» դրամահասարանը սկսել է գործել 1871 թ-ից: Չնայած աճող մրցակցությանը, այն հավասարիմ է մնացել սերնդեսերունդ փոխանցվող իր հարուստ դասմությանն ու բարձր որակի չափանիշներին: Գերմանիայում գործող մի քանի դրամահասարաններ ունեն իրենց սարքերանշանները. Մյունխենի «Մայեր» դրամահասարանը ներկայանում է «D» նշագրումով: Դրամահասարանն ունի մեծ նվաճումներ միջազգային դրամագիտական շուկայում, արտադրում է դրամագիտական արժեքներ կայացնող մեսադարամների լայն սեսականի: Համագործակցում է բազմաթիվ ընկերությունների հետ, որոնց թվում է «Սուրբ Գեղարդ» հուշանշանը թողարկող «Coin Invest Trust» ընկերությունը՝ հիմնադրված 1970 թ.: Գրասենյակը գտնվում է Լիխտենշտեյնում:

Հայաստանի Հանրապետության կենսոնական բանկի համագործակցությունը «Մայեր» դրամահասարանի հետ սկիզբ է առել 2010 թ-ից ու կրում է շարունակական բնույթ: Թողարկվել են ավելի քան 20 արծաթե հուշանշաններ, որոնցից «Լվաժաղիկ Չանգեզուրի», «Ջազ» և «Հայաստանի խաչքարերը» շարքի հուշանշանները միջազգային մրցույթների մրցանակակիրներ են:

Բովանդակություն

Ուղերձ		2
Հուշադրամներ 2013		4
Անվանի անհասներ	«Վահրամ Փափազյան - 125»	6
	«Արա Բեֆարյան - 100»	8
	«Ստեփան Աղաջանյան - 150»	10
	«Բենիամին Մարգարյան - 100»	12
Հայաստանի մեակույթ	«Հայկական այբուբենի տառերը»	14
Հայոց տեսականություն	«Ազգային դրամի 20 տարին»	16
Հայաստանի մեակույթ	«Սուրբ Գեղարդ»	18
ՀՀ հուշադրամները ըստ ժամանակի և թողարկման տարեթվի (1994-2013)		20
2014 թ. ՀՀ հուշադրամների թողարկման ծրագիր		24
Դրամահասարաններ		25
Մասնակցություն մրցույթներին	Միջազգային մրցույթ - 2013	27
	Ներքին մրցույթ - 2013	27